

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
<https://www.finarbitr.cz>

Evidenční číslo: FA/10904/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/ST/507/2016

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 20. 4. 2016 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu navrhovatele ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti instituci Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, čp. 222, 120 21 Praha 2, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 2281, zastoupené na základě plné moci ze dne 4. 5. 2016 JUDr. Luďkem Chvostou, advokátem, evid. č. ČAK 02911, se sídlem ■ (dále jen „Instituce“), vedeném podle zákona o finančním arbitrovi a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení, že právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí založený smlouvou o stavebním spoření č. ■ ze dne 3. 12. 1999 trvá, a uvedení účtu stavebního spoření č. ■ do správného stavu v podobě zaúčtování ušlých úroků a státní podpory, o námitkách Instituce ze dne 3. 8. 2017, evid. č. FA/20434/2017, proti nález finančního arbitra ze dne 10. 7. 2017, evid. č. FA/8958/2017, takto:

Námitkám Instituce, společnosti Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, čp. 222, 120 21 Praha 2, doručené finančnímu arbitrovi dne 3. 8. 2017, evid. č. FA/20434/2017, se v části prodloužení lhůty ke splnění povinnosti uložené ve výroku I. nález vyhovuje a ve zbytku se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi nález potvrzuje, když výrok I. nálezu po změně zní:

- I. Instituce, Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, čp. 222, 120 21 Praha 2, je povinna obnovit vedení účtu stavebního spoření č. ■, který zřídila pro navrhovatele, ■, na základě smlouvy o stavebním spoření č. ■ ze dne 3. 12. 1999, a tento účet uvést do stavu, ve kterém by byl, kdyby na základě oznámení ze dne 15. 5. 2015 neukončila právní vztah založený touto smlouvou z důvodu přespoření cílové částky, a to do třiceti dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se v návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem domáhal určení, že právní vztah mezi ním a Institucí založený smlouvou o stavebním spoření č. ■■ ze dne 3. 12. 1999 (dále jen „Smlouva o stavebním spoření“) neskončil ke dni, který uvedla Instituce v oznámení o ukončení Smlouvy o stavebním spoření ze dne 15. 5. 2015 a Navrhovateli vznikl nárok na uvedení účtu stavebního spoření č. ■■ (dále jen „Účet stavebního spoření“) do správného stavu, tedy do stavu, v jakém by byl, kdyby Instituce neukončila právní vztah založený Smlouvou o stavebním spoření oznámením o ukončení Smlouvy o stavebním spoření ze dne 15. 5. 2015.

Finanční arbitr rozhodl nálezem ze dne 10. 7. 2017, evid. č. FA/8958/2017 (dále jen „Nález“), kterým ve výroku I. určil, že Instituce je povinna obnovit vedení Účtu stavebního spoření a tento účet uvést do stavu, ve kterém by byl, kdyby na základě oznámení ze dne 15. 5. 2015 neukončila právní vztah založený touto smlouvou z důvodu přespoření cílové částky a ve výroku II. zamítl tu část návrhu, ve které se Navrhovatel domáhal určení, že Smlouva o stavebním spoření trvá.

Finanční arbitr s přihlédnutím k dohledané relevantní judikatuře vyšších soudů i argumentaci Instituce připustil, že určení existence nebo trvání právního vztahu založeného Smlouvou o stavebním spoření nepřinese ani jedné straně sporu to, co by žaloba na určení měla stranám sporu přinést; navíc s ohledem na časový odstup od úkonu Instituce v podobě oznámení o ukončení Smlouvy uplynula doba, za kterou lze na jisto postavit, jaké případné plnění Navrhovateli svědčí. Finanční arbitr na základě posouzení všech shromážděných podkladů nezjistil, že by určení, že Smlouva o stavebním spoření trvá, bylo nezbytné k uplatnění práv Navrhovatele, a proto otázku trvání Smlouvy o stavebním spoření posoudil pouze jako otázku předběžnou a rozhodoval o nároku Navrhovatele na plnění v podobě uvedení Účtu stavebního spoření do správného stavu.

Finanční arbitr vyšel ze zjištění, že právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí tvoří Smlouva o stavebním spoření a Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření schválené rozhodnutím Ministerstva financí České republiky ze dne 26. 10. 1996 pod č.j. 322/61065/1995, ve znění dodatku schváleného rozhodnutím Ministerstva financí České republiky ze dne 29. 4. 1997 pod č.j. 352/31708/1997 (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky“).

Finanční arbitr ze Smlouvy o stavebním spoření zjistil, že si v ní Navrhovatel a Instituce sjednali cílovou částku ve výši 125.000 Kč. Z výpisů Účtu stavebního spoření finanční arbitr zjistil, že dne 29. 12. 2004 došlo v důsledku připsání vkladu navrhovatele k dosažení, resp. přespoření sjednané cílové částky.

Obecně je smlouva o stavebním spoření samostatným smluvním typem upraveným v § 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“) a uzavírá se na určitou cílovou částku, které lze dosáhnout ukládáním pravidelných měsíčních nebo mimořádných vkladů účastníka stavebního spoření navyšovaných o státní podporu a úroky z vkladů a státní podpory nebo poskytnutím úvěru stavební spořitelnou, resp. kombinací těchto způsobů, a tím dochází k naplnění účelu právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření.

Finanční arbitr zjistil, že v právním vztahu založeném Smlouvou o stavebním spoření si Navrhovatel s Institucí sjednali jinak, když podle článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek platí, že *„přespořením cílové částky se rozumí stav, kdy zůstatek na účtu účastníka je vyšší než sjednaná cílová částka. Přespořování cílové částky není přípustné, v takovém případě účastník výslovně souhlasí s tím, že přespořenou částku zaokrouhlenou na celé tisíce Kč nahoru stavební spořitelna považuje za novou cílovou částku a rozdíl úhrady (viz odstavec 1) vzniklý navýšením cílové částky stavební spořitelna zúčtuje k tíži účtu účastníka. Pokud účastník dodatečně vyjádří nesouhlas s tímto postupem, má stavební spořitelna právo smlouvu vypovědět.“*

Finanční arbitr dovedl, že jazykovým výkladem článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek nelze dojít k závěru, že s navýšením cílové částky je třeba dodatečný souhlas Instituce, protože jazykové vyjádření článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek je natolik určité a jednoznačné, že nelze usuzovat jiný obsah tohoto článku.

Finanční arbitr uzavřel, že článek 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, resp. ujednání o automatickém navyšování cílové částky přespořováním, je v souladu se zásadou autonomie vůle stran, neodporuje ani jinak zákonu o stavebním spoření nebo ostatním smluvním ujednáním; prodlužování trvání právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření přespořováním stále vede k účelu, pro který byla tato smlouva uzavřena a který je v souladu s účelem stavebního spoření obecně; navyšování cílové částky přespořováním na částku odpovídající jednotkám statisíců korun českých není v rozporu s dobrými mravy. Byla to navíc Instituce, která v souladu s § 7 zákona o stavebním spoření vyhotovila znění Všeobecných obchodních podmínek.

Finanční arbitr nezjistil existenci žádné právní skutečnosti, na základě které by právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí ze Smlouvy o stavebním spoření zanikl, Instituce je proto povinna uvést účet stavebního spoření do stavu, v jakém by byl, kdyby Instituce neukončila právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření a ke dni 25. 6. 2015 nepřestala vést Účet stavebního spoření.

Finanční arbitr současně Instituci uložil sankci ve výši 15.000 Kč, neboť podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že *„[v] nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.“* V tomto případě nebyla předmětem řízení před finančním arbitrem peněžitá částka.

3. Podklady předložené Institucí

Instituce finančnímu arbitrovi na podporu svých tvrzení v průběhu řízení o námitkách předložila:

- a) rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. 3. 2017, č. j. 18C 44/2016-127 v anonymizované podobě.

4. Námítky Instituce proti Nálezu

Instituce namítá, že finanční arbitr založil své rozhodnutí na právním názoru, že Smlouva o stavebním spoření nemohla v důsledku přespoření zaniknout, neboť údajně obsahuje

mechanismus, který má při každém přespoření cílové částky automaticky cílovou částku navýšit a Smlouvu o stavebním spoření v odpovídajícím rozsahu prodloužit. Tento právní názor vede podle Instituce k absurdním důsledkům a je na řadě absurdit založen.

Instituce nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že s přespořením cílové částky je za normálních okolností spojen následek ukončení právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření, neboť dochází k naplnění rozvazovací podmínky, se kterou byla smlouva o stavebním spoření uzavřena. Instituce argumentuje, že nedochází ke splnění rozvazovací podmínky, ale k naplnění účelu smlouvy o stavebním spoření, a tedy k vyčerpání doby, na kterou byla uzavřena. Instituce poukazuje na to, že finanční arbitr opětovně navzdory opakovaným upozorněním ignoruje existující rozhodovací praxi soudů, které několikrát ve vztahu ke smlouvám o stavebním spoření různých stavebních spořitelen konstatovaly, že se jedná o smlouvy na dobu určitou, vymezenou jejich cílovou částkou, přičemž tento názor nebyl dosud zpochybněn ani Nejvyšším soudem, který jedno ze zmíněných rozhodnutí přezkoumával.

K výkladu článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, který finanční arbitr učinil v Nálezu, Instituce namítá, že je „[t]ento myšlenkový postup mimo realitu a opět dokazuje buď naprosté nepochopení, co obnáší správa portfolia desetitisíců smluvních vztahů, a/nebo snahu za každou cenu rozhodnout v neprospěch Instituce. Arbitr zde přichází s argumentem o údajné realizaci rozhodování o (ne)aplikaci čl. 9 odst. 7 VOP v jakési pomyslné „právní pikosekundě“ v okamžiku, kdy dojde k předmětnému přespoření. Opět je to však jen argument pro argument a Arbitr se již ani nenamáhá přijít s jakýmkoliv vysvětlením či zdůvodněním svého konceptu. V tomto pojetí by však v dnešní době každým okamžikem se rozhojňující (částečně) automatizované úkony, realizované za pomoci výpočetní techniky, byly mimo právo, „náhodně se procházející“ realitou na způsob Brownova pohybu. Pochopitelně tomu tak není. Arbitr si, což je s ohledem na jeho specializaci s podivem, zřejmě neuvědomuje, že rozhodnutí Instituce jsou činěna nikoliv individualizovaně, nýbrž za užití obecných kritérií ve vztahu ke stovkám, tisícům a desetitisícům smluvních vztahů. Není ani reálné, aby Instituce o otázkách a postupech, jako je rozhodování o aplikaci či neaplikaci ustanovení čl. 9 odst. 7 VOP, rozhodovala na individuálním základě, opět pokud se nejedná o výjimky z pravidla. Pravidla samotná musí být nastavována agregovaně, s využitím obecných kritérií, podle nichž je pak obdobně zacházeno s množinami smluv vykazujícími stejné parametry. Stejně jako nedochází k utváření vůle Instituce (jako právnické osoby) individuálně ke každé jednotlivé smlouvě (minimálně ve fázi činění koncepčních, obecných rozhodnutí), tak nedochází k jejímu zhmotnění teprve ve chvíli, kdy nastává rozhodný okamžik, jako například zde řešené přespoření cílové částky. Není tak pravda, jak tvrdí Arbitr, že by Instituce rozhodovala o souhlasu s aplikací ustanovení článku 9 odst. 7 VOP až po okamžiku přespoření, naopak k tomu dochází dlouho předtím. Instituce totiž je (a z povahy věci musí být) rozhodnuta dopředu, jak s nahodile se vyskytujícími situacemi nakládat. Aplikováno na konkrétní případ článku 9 odst. 7 VOP, Instituce se v různých obdobích rámcově rozhodovala (obecně a hromadně) o udělení či odepření souhlasu s jeho aplikací na smlouvy s určitými parametry. Zjednodušeně lze říct, že do určité doby, dané zejména tržní situací, navyšování cílové částky při přespořování povolovala (pochopitelně v mezích daných například rozsahem přespoření), a k tomuto navyšování na základě předchozího obecného souhlasu potom v individuálních případech docházelo (zdánlivě) „automaticky“ prostřednictvím informačního systému Instituce. Slovo „automaticky“ přitom neznamená, že by souhlas byl udělován automaticky (ve smyslu ve všech případech bez dalšího), ale že k navýšení – existuje-li k němu předchozí souhlas Instituce – dojde automatizovaně, bez nutnosti dalších úkonů či kroků ze strany účastníka, právě na rozdíl od postupu dle čl. 9 odst. 1 VOP (kdy je třeba uzavření příslušného dodatku, apod.). Se změnou tržních podmínek byla Instituce nucena tento postoj

přehodnotit a souhlas s navyšováním cílové částky u „přespořených“ smluv nadále neposkytovat, protože se u těchto smluv obecné pravidlo změnilo na nesouhlas s jejich dalším pokračováním. V okamžiku přespoření nastalého u konkrétních smluv se pak tato obecně (a dopředu) zformulovaná vůle jen setkala s faktickou daného případu a vyústila v ukončení smlouvy pro dosažení jejího účelu. Arbitrem prezentovaný problém „soudné pikosekundy“ je tedy jen umělým konstruktem, nereflektujícím mechanismy správy rozsáhlých smluvních portfolií fungující napříč celou společností a v konečném důsledku i samotné fungování právnických osob včetně dnes již neodmyslitelné role výpočetní techniky při realizaci právních vztahů.“

Instituce také zpochybňuje závěr finančního arbitra, že by k zániku Smlouvy o stavebním spoření dosažením účelu mělo docházet právě a jen v případě přesného naspoření cílové částky a nikoli již též v případě, že předmětnou transakcí dojde rovnou k jejímu přespoření (byť o jediný haléř). Instituce vysvětluje, že ta úvaha nedává smysl nejen právně, ale ani obecnou logikou či „selským rozumem“. Každému je přeci jasné, že nastane-li následek zániku smlouvy již při naspoření (či dospoření) cílové částky, pak tím spíše musí nastat při jejím přespoření, což je ještě intenzivnější forma důvodu zániku smlouvy v podobě dosažení jejího účelu. Tento argument lze vyvrátit aplikací argumentu a minori ad maius, tedy od menšího k většímu – způsobuje-li zánik smlouvy méně závažná situace naspoření cílové částky, tak tím spíše ho musí způsobovat závažnější situace jejího přespoření. To přitom nic nemění na možnosti Instituce tento následek odvrátit aplikací ustanovení článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek. Instituce současně namítá, že nelogičnost takového závěru potvrzuje i skutečnost, že finanční arbitr sice dovedl, že přesné naspořením nové cílové částky bude vyžadovat jistou spolupráci obou stran Smlouvy o stavebním spoření, ale nijak nevysvětlil, jak si tuto spolupráci (dohodu) stran představuje, jestliže v dané chvíli budou strany Smlouvy o stavebním spoření zastávat opačné názory ohledně jejího ukončení.

Instituce namítá, že v projednávaném případě Navrhovatel v článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek vyjádřil souhlas s tím, že Instituce může, ale nemusí, souhlasit při každém jeho vkladu nad sjednanou cílovou částku (tedy vkladu v režimu přespoření) s navýšením cílové částky. Instituce namítá, že je čistě na její vůli, zda a kdy se mechanismus navýšení cílové částky podle článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek uplatní: „*Navrhovatelka je ve spoření od počátku omezena právě cílovou částkou, jejímž dosažením Smlouva zaniká, ledaže se souhlasem Instituce (a nikoho jiného) dojde k jejímu navýšení dle čl. 9 odst. 1 či odst. 7.*“

Instituce odmítá, že by měla být povinna akceptovat jakékoliv Navrhovatelovy vklady způsobující přespoření dosavadní cílové částky a tuto dle libosti Navrhovatele navyšovat, a namítá, že Navrhovatelem zastávaný výklad, který Navrhovateli dává právo donekonečna, resp. doživotně oddalovat dosažení účelu jeho stavebního spoření v podobě naspoření sjednané cílové částky, je nepochybně absurdní – a proto nepřípustný.

Instituce argumentuje, že je to účastník stavebního spoření, kdo s něčím souhlasí, tedy dává souhlas s tím, aby stavební spořitelna v případě nastalého přespoření nějak postupovala – konkrétně tak, aby cílovou částku navýšila na částku nacházející se na účtu po předmětném přespoření, zaokrouhlenou nahoru na celé tisíce korun; účastník stavebního spoření tedy pro případ, že by se Instituce rozhodla se situací přespoření naložit nikoliv vypořádáním smlouvy v návaznosti na její skončení dosažením účelu (naspořením, popř. přespořením cílové částky), nýbrž umožněním její prodloužení aplikací mechanismu článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, s takovým postupem dopředu souhlasí, tedy je smířen s možným následkem v podobě pokračování smlouvy o stavebním spoření, jakož i vzniku jeho

povinnosti zaplatit za navýšení cílové částky příslušnou úhradou; je mu přitom zachováno právo s úhradou za navýšení cílové částky nesouhlasit, v kterémžto případě však po Instituci logicky nemůže být požadováno, aby byla smlouvou (po proběhnutím navýšení cílové částky) nadále vázána a je jí tak dáno právo ji vypovědět.

Instituce vysvětluje, že „do určité doby, dané zejména tržní situací, navyšování cílové částky při přespořování povolovala (pochopitelně v mezích daných například rozsahem přespoření), a k tomuto navyšování na základě předchozího obecného souhlasu potom v individuálních případech docházelo (zdánlivě) „automaticky“ prostřednictvím informačního systému Instituce [...] Se změnou tržních podmínek byla Instituce nucena tento postoj přehodnotit a souhlas s navyšováním cílové částky u „přespořených“ smluv nadále neposkytovat, protože se u těchto smluv obecné pravidlo změnilo na nesouhlas s jejich dalším pokračováním.“

Instituce dále namítá, že článek 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek je nutné vykládat systematickým výkladem v kontextu celého obsahu Všeobecných obchodních podmínek a také s ohledem na „bankovní regulatoriku“.

Stran systematického výkladu Všeobecných obchodních podmínek Instituce argumentuje, že kdyby článek 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek nebyl vykládán tak, že k navýšení cílové částky je vyžadován souhlas Instituce, byla by podmínka písemného souhlasu Instituce zakotvená v článku 9 odst. 1) Všeobecných obchodních podmínek „k ničemu“, a účel článku 9 odst. 1) Všeobecných obchodních podmínek by se tímto výkladem vyprázdnil.

Instituce současně namítá, že pokud je souhlasu Instituce výslovně potřeba při navýšení cílové částky podle článku 9 odst. 1) Všeobecných obchodních podmínek, musí jej Instituce udělit i při postupu podle článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek.

Pokud jde o bankovní regulatoriku, Instituce trvá na tom, že „ani na chvíli nepomyslela na to (a ani nesmí) svěřit otěže parametrů smlouvy o stavebním spoření do rukou účastníka stavebního spoření, a to ať již s ohledem na bankovní regulaci anebo jen prostou úvahu, zda by se kdokoli rozumný, a tím spíše osoba s povinností péče řádného hospodáře, kdy dobrovolně mohl vzdát možnosti kontroly nad rozsahem povinnosti plynoucích pro něj ze smlouvy, ze které mu může potenciálně vznikat finanční expozice v neomezeném rozsahu.“

Instituce argumentuje, že „[ž]ádná banka na světě se přeci dobrovolně nezaváže k časově neomezenému – dle Arbitra až doživotnímu – vztahu (nadto spořicího charakteru) s fixní úrokovou sazbou!“

Instituce dále argumentuje, že „žádná stavební spořitelna nesmí žádnému klientovi dát bíanco souhlas s přijetím jeho vkladů v neomezené výši“, to podle Instituce vyplývá z „hlediska bankovní regulatoriky“. Instituce namítá, že „účastník spoření nemá a nesmí mít právo časově a objemově neomezeného stavebního spoření a že tedy – jakožto logická druhá strana těžce mince – stavební spořitelna není a nesmí být povinna přijímat vklady účastníka spoření převyšující jeho cílovou částku.“ Instituce „takto postupovat nesmí a nesmí se k tomu pochopitelně ani smluvně zavazovat.“

Instituce na podporu svých tvrzení argumentuje, že Obvodní soud pro Prahu 2 v obdobných případech dovodil, že navyšování cílové částky jak postupem podle článku 9 odst. 1) Všeobecných obchodních podmínek, tak podle článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, musí podléhat souhlasu Instituce, a proto účastník smlouvy o stavebním spoření nemá nárok na automatické navyšování cílové částky.

Instituce proto navrhuje, aby finanční arbitr Nález změnil tak, že návrh Navrhovatele zamítne.

Instituce dále namítá, že plnění ve lhůtě, stanovené v Nálezu, nelze provést pro technickou nemožnost obnovení smluvního vztahu v informačním systému Instituce, když tato změna je možná jen v součinnosti s dodavatelem informačního systému a administrátorem databáze. Úpravu systému je třeba navrhnout, otestovat v testovacím prostředí a následně implementovat do ostré databáze. Instituce tvrdí, že „[j]e zřejmé, že uvedené činnosti nelze v žádném případě provést během 3 dní a že reálná doba, kterou bude splnění čítat desítky dní. [...] Pokud Arbitr návrh Navrhovatele jako takový nezamítne, potom by s ohledem na výše uvedené měla být Instituci stanovena alespoň třicetidenní lhůta ke splnění povinnosti.“

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezů finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 an. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nemůže přisvědčit Instituci, že by měl smlouvu o stavebním spoření považovat za smlouvu uzavřenou na dobu určitou, když tak již několikrát konstatovaly obecné soudy. Finanční arbitr dospěl k odlišnému právnímu závěru, který v Nálezu řádně a podrobně odůvodnil; postupoval tak nejen ve smyslu § 13 nového občanského zákoníku, ale také v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2811/2007, podle kterého „došlo-li v soudní rozhodovací praxi při řešení určité materie k judikatornímu ustálení právního názoru, je z povahy věci nezbytné, aby soudy nižších stupňů tento judikatorní posun ve své rozhodovací praxi reflektovaly a v případě, že takový právní názor nesdílejí, jej ve světle jimi pečlivě vyložené argumentace (kriticky) konfrontovaly a seznatelným způsobem (v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozhodnutí) vyložily, proč, resp. z jakého (jakých) nosného (nosných) důvodu (důvodů) nebylo lze se ve věci s obdobným skutkovým či právním základem s předmětným judikátem ztotožnit“.

Finanční arbitr trvá na svém právním závěru, že určení času je možné, pokud se váže na skutečnost, která v budoucnosti jistě nastane. Dosažení cílové částky je objektivně zjiřitelnou skutečností, avšak v době sjednání smlouvy o stavebním spoření nemají strany jistotu, kdy tato událost nastane, ani zda vůbec nastane. Vymezení cílové částky ve smlouvě o stavebním spoření je tedy rozvazovací podmínkou, nikoliv určením času. Dosažením cílové částky potom dochází k zániku právního vztahu smlouvy o stavebním spoření ve smyslu § 36

odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinných do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“), resp. § 548 odst. 1 nového občanského zákoníku.

Obecně tedy smlouva o stavebním spoření nezaniká při naspoření cílové částky uplynutím doby, nýbrž naplněním účelu smlouvy. K zániku smlouvy o stavebním spoření potom není potřeba jiné právní skutečnosti (například právního jednání jedné ze smluvních stran) než skutečnosti, že sjednaná cílová částka byla naspořena nebo přespořena.

To samozřejmě neplatí, sjednají-li si strany smlouvy o stavebním spoření jinak. Tak tomu je v projednávaném případě, kdy si strany sporu sjednaly ve Smlouvě o stavebním spoření, jakým způsobem budou postupovat v případě přespoření (nikoli naspoření) sjednané cílové částky.

Proto nelze přisvědčit ani námitce Instituce a použít logický argument a *minori ad maius*, když tento argument by byl přílehlavý pouze v případě, že by si strany Smlouvy o stavebním spoření nesjednaly konkrétní postup pro případ přespoření sjednané cílové částky.

Protože finanční arbitr v Nálezu dovodil, že právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření může zaniknout pouze přesným naspořením cílové částky, nikoli jejím přespořením, potom je zřejmé, že pokud by Navrhovatel a Instituce zvolili tento způsob zániku právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření, předpokládá to spolupráci obou smluvních stran Smlouvy o stavebním spoření v tom smyslu, že Instituce sdělí Navrhovateli částku, kterou má na Účet stavebního spoření zaslat, aby byla cílová částka naspořena (a nikoli přespořena).

Instituce má k výkladu sporného článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, učiněného finančním arbitrem v Nálezu, řadu námitek, většina se však opakuje a finanční arbitr se s nimi důkladně vypořádal již v Nálezu, případně původní argumentaci Instituce rozvíjí. Finanční arbitr proto námitky Instituce vypořádává stručně a odkazuje na odůvodnění v Nálezu.

Finanční arbitr znovu zdůrazňuje primární roli jazykového výkladu smluvního ujednání při zjišťování jejího obsahu, když podle § 35 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *„[p]rávní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.“* Finanční arbitr také opakovaně odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4341/2009, podle kterého není možné, *„[a]by soud upřednostnil tvrzenou vůli účastníka před jazykovým vyjádřením, je-li toto vyjádření obsažené v písemné smlouvě natolik jednoznačné, že nelze ani s přihlédnutím k tvrzené vůli účastníka usuzovat na jiný obsah právního úkonu.“*

To znamená, že finanční arbitr nemohl dát za pravdu Instituci, která tvrdí, že článek 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek se použije jedině tehdy, jestliže s tím Instituce dopředu souhlasí, ať už individuálně, nebo souhrnně pro určitý soubor smluv, a že tedy nedostatek souhlasu Instituce s vklady Navrhovatele nad sjednanou cílovou částku má za následek zánik právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření.

Finanční arbitr nedovodil výklad předkládaný Institucí ani v kontextu dalších ustanovení Smlouvy o stavebním spoření, resp. Všeobecných obchodních podmínek, zejména v kontextu článku 9 odst. 1) a 3) Všeobecných obchodních podmínek, jak vysvětlil již v Nálezu.

Finanční arbitr nijak nerozporuje Institucí popsaný mechanismus správy rozsáhlých smluvních portfolií napříč celou stavební spořitelnou, a to včetně popsaného postupu činění koncepčních či obecných rozhodnutí Instituce. To, jakým způsobem Instituce při správě

smluv o stavebním spoření fakticky postupuje, však nemá žádnou relevanci pro projednávaný případ, resp. pro individuální právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí. Vnitřní postupy jsou závazné toliko dovnitř Instituce. Jejich dodržování uvnitř Instituce neznamena, že navenek Instituce postupuje vůči Navrhovateli v souladu se smlouvou, kterou mezi sebou ujednali.

Instituce po celou dobu řízení před finančním arbitrem tvrdí, že je to jen ona, kdo může udělit souhlas s přespořením, resp. s navýšením cílové částky podle článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, a že v opačném případě, pokud souhlas neudělí, resp. vyjádří dodatečný nesouhlas, právní vztah ze smlouvy o stavebním spoření končí. Dodatečný nesouhlas s navýšením cílové částky však naráží na to, co Instituce v Námitkách označuje jako konstrukt právní pikosekundy. Pokud by finanční arbitr připustil výklad Instituce, Smlouva o stavebním spoření by měla zaniknout v okamžiku přespoření, ledaže by byla cílová částka ve stejném okamžiku navýšena; jakákoli následná rozhodnutí proto nemohou mít vliv na navýšení cílové částky, resp. na existenci právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření, neboť ten již zanikl.

Finanční arbitr se neztotožňuje ani s námitkami Instituce ohledně absurdnosti, a tím i nepřípustnosti, výkladu článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek. Použití výkladu ad absurdum předpokládá, že existují dvě možnosti výkladu vykládaného právního textu a je třeba odmítnout takový, který se jeví být absurdním, a připustit druhou výkladovou možnost. V projednávaném případě však existuje pouze jediná možnost výkladu článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek, která vyplývá z jeho jazykového znění, které je natolik určité a jednoznačné, že nelze usuzovat na jiný obsah tohoto článku.

Nadto, stěžlí lze za absurdní označit výklad jen proto, že závěry, které z něho plynou, jsou pro Instituci ekonomicky nevýhodné, anebo vedou k tomu, že Instituce porušuje veřejnoprávní normy.

Námitky Instituce o ekonomické nevýhodnosti následků plynoucích ze Smlouvy o stavebním spoření odmítá finanční arbitr i s odkazem na to, že jsou jejím podnikatelským rizikem. Finanční arbitr souhlasí s Institucí v tom smyslu, že by jistě bylo pro ni výhodnější, pokud by mohla navyšování cílové částky v průběhu trvání právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření dále ovlivňovat, ale to, že tomu tak není, je odrazem autonomie vůle stran při uzavření Smlouvy o stavebním spoření a neodporuje ani jinak zákonu o stavebním spoření nebo ostatním smluvním ujednáním. Ekonomickou nevýhodnost nelze ex post zhojit účelovým výkladem článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek. Finanční arbitr také odkazuje na § 575 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého platí: „*Plnění není nemožné, zejména lze-li je uskutečnit i za ztížených podmínek, s většími náklady nebo až po sjednaném čase.*“

Logicky tedy nemůže finanční arbitr přisvědčit ani námitce, že je jednání Navrhovatele nemravné nebo účelové.

Naopak, účelové se jeví jednání Instituce. Mezi účastníky sporu není pochyb o tom, že k navyšování cílové částky jejím přespořením docházelo ode dne 29. 12. 2004, kdy došlo k prvnímu přespoření cílové částky sjednané ve Smlouvě o stavebním spoření, opakovaně až do konce roku 2014, kdy Instituce učinila podle svého tvrzení obecné, resp. koncepční rozhodnutí nepřipustit další navyšování cílových částek. Tento krok však Instituce oznámila Navrhovateli teprve v květnu 2015 přípisem ze dne 15. 5. 2015 označeným jako „Oznámení o ukončení smlouvy o stavebním spoření“, přestože podle svého tvrzení nesouhlasila s přespořením cílových částek již v měsíci prosinci 2014. Pokud tedy obecný, resp. koncepční

nesouhlas Instituce měl dopadnout i na Smlouvu o stavebním spoření, měla Smlouva o stavebním spoření zaniknout dne 31. 12. 2014; Instituce však právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření udržovala uměle při životě až do měsíce dubna 2015, resp. do dne 26. 6. 2015, jak vyplývá z konečného výpisu z Účtu stavebního spoření, když Instituce tvrdí, že úroky připisovala i za následné období z její dobré vůle. Argumenty Instituce, že tím chránila Navrhovatele, když Smlouvu o stavebním spoření ukončila až po připsání státní podpory v měsíci dubnu 2015, stejně tak další argument, že úroky připisovala Navrhovateli po dni 31. 12. 2014 z její dobré vůle, je nepřiléhavý. Pokud právní vztah založený smlouvou o stavebním spoření končí naplněním účelu, tedy naspořením, resp. přespořením cílové částky, musí k zániku dojít ke dni, kdy k naspoření, resp. přespoření cílové částky došlo, a sama Instituce nemůže podle své vůle určovat okamžik zániku právního vztahu a svůj postup ospravedlňovat tím, že jedná ve prospěch Navrhovatele. Ostatně státní podporu za rok 2014, kterou Instituce na Účet stavebního spoření připsala dne 21. 4. 2015, by musela Instituce Navrhovateli dodatečně vyplatit i v případě, že by právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření zanikl již ke konci roku 2014, kdy podle tvrzení Instituce došlo k přespoření cílové částky, ke kterému nedala Instituce souhlas.

Nerelevantní jsou i další argumenty Instituce, že žádná stavební spořitelna by neumožnila účastníkovi stavebního spoření, aby neomezeně spořil, resp. aby vkládal na účet stavebního spoření vklady v neomezené výši a určoval dobu trvání smlouvy o stavebním spoření. Finanční arbitr opakuje, že jazykový výklad článku 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek je jednoznačný, a pokud Instituce nechtěla umožnit Navrhovateli opakované automatické navyšování cílové částky, neměla sama učinit znění článku 9 odst. 7) součástí Všeobecných obchodních podmínek. Nelze proto přijmout úvahy Instituce a článek 9 odst. 7) Všeobecných obchodních podmínek vykládat v kontextu toho, jaké jsou představy Instituce o „rozumném“ chování stavební spořitelny.

Finanční arbitr uzavírá, že si Instituce měla být při podpisu Smlouvy o stavebním spoření vědoma, že stavební spoření Navrhovatele může trvat po tak dlouhou dobu, co bude Navrhovatel ochoten a schopen spořit.

Pokud se jedná o rozsudky obecných soudů, které Instituce předložila, finanční arbitr odkazuje, že rozhodnutí obecných soudů nejsou pramenem práva a pouze v případě judikatury vyšších soudů platí určitá vázanost pro soudy nižšího stupně (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2811/2007). Nelze proto uzavřít, že by byl finanční arbitr vázán rozhodnutími nižších soudů, které předložila Instituce. Nadto, finanční arbitr postupoval ve smyslu § 13 nového občanského zákoníku a své odlišné rozhodnutí odůvodnil.

Pokud jde o rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. 3. 2017, č. j. 18C 44/2016-127, Instituce o něm tvrdí, že jím soud rozhodl o žalobě na plnění v právně totožné věci a že „se soud beze zbytku ztotožnil s argumentací Instituce a správně uzavřel, že jakékoli navyšování cílové částky – ať už postupem podle článku 9 odst. 1 VOP či podle článku 9 odst. 7 VOP – musí vždy podléhat souhlasu Instituce“. Obvodní soud pro Prahu 2 se však vyjádřil pouze k navyšování cílové částky podle článku 9 odst. 1 s tím, že v tomto případě je „zvýšení cílové částky podmíněno odsouhlasením stavební spořitelnou, neboť stavební spořitelna může, nikoliv musí, na písemnou žádost účastníka cílovou částku zvýšit [...]“; naopak k článku 9 odst. 7 Obvodní soud pro Prahu 2 dále konstatoval, že „[v]šeobecné obchodní podmínky ve svém článku 9 odst. 7 výslovně stanoví, že přespořování cílové částky je nepřípustné. Pouze pro případ, že k takovému přespoření výjimečně dojde, například tím, že jsou na účet stavebního spoření připsány úroky z vkladů a státní podpora, je v uvedeném ustanovené

Všeobecných obchodních podmínek upraveno „technické“ řešení této situace, neboť je třeba takovou mimořádně nastalou situaci zasadit do příslušného právního rámce tak, aby s částkou, která přesahuje sjednanou cílovou částku, bylo možno nakládat ve smyslu uzavřené smlouvy os tavebním spoření. Ze smlouvy o stavebním spoření, kterou účastníci uzavřeli, jakož i ze všeobecných obchodních podmínek nevyplývá právo (nárok) klienta pokračovat v režimu uzavřené smlouvy o stavebním spoření i poté, kdy je cílová částka sjednaná ve smlouvě dosažena.“ To znamená, že Obvodní soud pro Prahu 2 sice dospěl k závěru, že posuzovaná smlouva o stavebním spoření, resp. právní vztah jí založený, skončil, v rozhodnutí ale argumentuje jinak, než argumentuje Instituce v projednávaném řízení.

Pokud by finanční arbitr aplikoval závěry Obvodního soudu pro Prahu 2 na projednávaný případ, znamenalo by, že právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření, měl skončit již dne 29. 12. 2004, kdy došlo k připsání mimořádného vkladu Navrhovatele ve výši 15.200 Kč a překročení cílové částky ve výši 125.000 Kč, kterou si Navrhovatel a Instituce ve Smlouvě o stavebním spoření sjednali. Skončit právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření k 29. 12. 2004 však nebylo vůlí ani jedné ze smluvních stran.

Podle § 68 odst. 2 správního řádu platí, že „[v]e výrokové části se uvede řešení otázky, která je předmětem řízení, právní ustanovení, podle nichž bylo rozhodováno, a označení účastníků podle § 27 odst. 1. Účastníci, kteří jsou fyzickými osobami, se označují údaji umožňujícími jejich identifikaci (§ 18 odst. 2); účastníci, kteří jsou právnickými osobami, se označují názvem a sídlem. Ve výrokové části se uvede lhůta ke splnění ukládané povinnosti, popřípadě též jiné údaje potřebné k jejímu řádnému splnění a výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání (§ 85 odst. 2). Výroková část rozhodnutí může obsahovat jeden nebo více výroků; výrok může obsahovat vedlejší ustanovení.“

Podle § 2 odst. 4 správního řádu platí, že „[s]právní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.“

Zákon ukládá finančnímu arbitrovi, aby ve výroku rozhodnutí uvedl i lhůtu ke splnění ukládané povinnosti, když určení délky této lhůty je ponecháno na uvážení finančního arbitra tak, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu.

Finanční arbitr proto přehodnotil své rozhodnutí o lhůtě k plnění, stanovené v Nálezu, když se ztotožnil s argumenty Instituce, že plnění, které Nález Instituci ukládá, nemůže z technických důvodů provést ve lhůtě 3 dnů. Účet stavebního spoření byl ukončen v informačním systému Instituce předvídaným způsobem, který systém považuje za bezvadný a je tedy nevratný, respektive systém s možností obnovení účtu dosud nepočítal. Obnovení Účtu stavebního spoření lze tedy provést jedině změnou informačního systému Instituce. Změnu informačního systému Instituce lze provést ve lhůtě 30 dnů. Finanční arbitr proto stanovil Instituci lhůtu k plnění v délce 30 dnů.

6. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr částečně vyhověl námitkám Instituce, když vyhověl námitce k prodloužení doby ke splnění povinnosti uložené v Nálezu a ve zbytku námitky Instituce zamítl a Nález potvrdil.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí o námitkách.

P o u ě n í :

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 občanského soudního řádu rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

V Praze dne 25. 9. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr